

Asia: VN/7059/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta (pysyvä oleskelulupa)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Foreign Specialists in Finland (FSiF) ry haluaa kiittää sisäministeriötä mahdollisuudesta kommentoida hallituksen valmisteilla olevaa esitystä. Yhteisömme edustaa monimuotoista joukkoa kansainvälisiä ammattilaisia, jotka työskentelevät Suomessa. Emme ole sidoksissa mihinkään ammattiliittoon tai poliittiseen puolueeseen. Somen kanavissamme on noin 3000 jäsentä.

Yleisesti ottaen maahanmuuttajien kotouttamista Suomen yhteiskuntaan ja työelämään tukevat ja edistävät toimenpiteet ovat kannatettavia. Kuitenkin lainsäädännössä on tiettyjä toimenpiteitä, jotka mielestämme asettavat tietyt yksilöt kohtuuttoman huonoon asemaan ja viivästyttävät heidän mahdollisuuksiaan saada pysyvä oleskelulupa syistä, jotka eivät ole heidän itsensä hallittavissa. Haluamme tuoda esiin seuraavat asiat.

Pysyvän oleskeluluvan myöntäminen pykälän 56a momentin 1 perusteella edellyttää kolmen vuoden kokoaikaista työhistoriaa Suomessa, ja 3 momentin 1 kohdan, momentin 3 2 kohdan ja 3 momentin 3 kohdan perusteella myönnettävät luvat edellyttävät kahden vuoden kokoaikaista työhistoriaa Suomessa. Työhistoriaa käsitellään momentissa 3. Tähän liittyen haluamme tuoda esiin neljä asiaa:

1. Kuten Helsingin hallinto-oikeus on lausunnessaan todennut, käsitettä "päätoimisesti työskennellyt" ei ole selvästi määritelty, ja sen soveltaminen voi siksi olla epäjohtonmukaista. Ehdotuksessa tulisi tarkasti määritellä, milloin työpäivä tai ajanjakso lasketaan mukaan tähän vaatimukseen riippumatta siitä, onko hakija palkkatyössä, työskenteleekö apurahan turvin vai toimiiko yrittäjänä, jotta hakija voi selkeästi arvioida, täyttääkö hän vaatimuksen.

2. Vaatimus tulisi kirjoittaa niin, että myös osa-aikainen työhistoria voidaan huomioida. Monet työskentelevät osa-aikaisesti eri syistä ja täyttävät työlupaan liittyvän tulovaatimuksen osa-aikaisella työllä.

3. Työhistoriavaatimuksen tulisi olla kumulatiivinen, kuten ehdotuksen tiivistelmässä esitetään, ja tähän ajanjaksoon tulisi voida laskea mukaan enintään kolmen kuukauden ajanjakso, jolloin hakija on ollut työttömyys- tai toimeentulotuen varassa.

4. Tilapäiset lomautukset ja opintovapaat, joiden aikana hakija elättää itsensä omilla varoillaan, tulisi sisällyttää momentin (4) poikkeusmenettelyyn, sillä näissä tapauksissa hakijalla on edelleen aikomus pysyä työmarkkinoilla tai kehittää osaamistaan työllistymismahdollisuuksiensa parantamiseksi.

56a §:n 3 momentin 1 kohdan mukaan pysyvä oleskelulupa voidaan myöntää neljän vuoden oleskelun jälkeen ilman kielitaitovaatimusta henkilölle, jonka ansio- tai pääomatulot ovat 40 000 euroa vuodessa, pois lukien sosiaalieläkkeet. Tämä määrä tarkistetaan edellisen 12 kalenterikuukauden ajalta. Tähän liittyen haluamme esittää kolme huomiota:

1. Apurahatulot tulisi laskea tuloksi. Tällä hetkellä ensimmäiset 26 355 euroa apurahasta ei lasketa mukaan.

2. Tulovaatimuksen tarkastelujakson tulisi kattaa mitkä tahansa 12 kuukautta edeltävän 18 kuukauden aikana, jotta hakijaa ei rangaistaisi lyhyistä lomautuksista, työsuhteiden välisistä tauoista tai palkattomista vapaista.

3. Yrittäjien, jotka saavat tulonsa start-up-yrityksen kautta tai toimivat itsenäisinä ammatinharjoittajina yrityksen kautta, tulisi voida laskea yrityksen liikevaihto jaettuna heidän omistuosuudellaan tuloksi. On kohtuutonta, että yrityksen perustaja tai yksinyrittäjä rangaistaisiin siitä, että yrityksen tulos sijoitetaan takaisin liiketoimintaan.

56a §:n 3 momentin 2 kohdan mukaan pysyvä oleskelulupa voidaan myöntää neljän vuoden oleskelun jälkeen ilman kielitaitovaatimusta henkilölle, jolla on Suomessa tunnustettu ylempi tai

jatkotutkinto ja hakija on kerryttänyt kahden vuoden työhistorian Suomessa. Haluamme esittää kaksi huomiota tästä pykälästä.

1. Euroopan ulkopuolella korkeasti koulutettujen ammattien harjoittamiseen vaadittavat yliopistotutkinnot eivät tyypillisesti ole maisteritasoisia, vaan kandidaattitasoisia. Esimerkiksi Yhdysvalloissa kandidaatin tutkinto kestää tyypillisesti neljä vuotta täysipäiväistä opiskelua, kun taas Bolognan prosessin mukainen kandidaatin tutkinto kestää kolme vuotta. Tästä syystä ulkomaisen kandidaatin tutkinnon haltijalla voi tosiasiallisesti olla vastaava koulutustaso kuin suomalaisen maisterintutkinnon suorittaneella, ja tällainen tutkinto tulisi myös tunnustaa tämän pykälän mukaisesti.

2. Tietyillä aloilla, kuten IT-alalla, on paljon korkeasti osaavia ammattilaisia, jotka ovat saavuttaneet yliopistotutkintoa vastaavan osaamistason laajan työkokemuksen kautta. Ehdotamme, että ulkomailla hankittu työkokemus tulisi ottaa huomioon tutkinnon sijasta jonkin kohtuullisen muuntamisjärjestelmän mukaisesti.

56c §:n mukaan pysyvä oleskelulupa myönnettäisiin Suomessa tutkinnon suorittaneelle henkilölle, jolla on A2-tason kielitaito, seuraaville tutkinnon suorittaneille.

- Yliopistotutkinto (kandidaatti, maisteri tai tohtori) mistä tahansa yliopistosta.

- Maanpuolustuskorkeakoulun tutkinto.

- Yliopistollinen ammattikorkeakoulun ylemmän tutkinto.

- Poliisiammattikorkeakoulun ylemmän tutkinto.

- Ahvenanmaan ammattikorkeakoulun ylemmän tutkinto.

Kuten useissa muihin lausuntoihin on todettu, ei ole perusteltua tehdä eroa yliopiston ja ammattikorkeakoulun kandidaatin tutkintojen välillä, koska ne ovat Suomessa samalla koulutustasolla. Esitämme, että myös ammattikorkeakoulun kandidaatin tutkinnon tulisi oikeuttaa pysyvän oleskeluluvan saamiseen 56c §:n mukaisesti. Muutoin tuemme tätä ehdotusta ja erityisesti

sitä, että A2-kielitaito voidaan osoittaa suorittamalla 15 opintopisteen opinnot suomen tai ruotsin kielessä.

56e § asettaa B2-tason kielitaitovaatimuksen EU-oleskeluluvan saamiselle. Haluamme esittää kaksi huomiota tästä pykälästä.

1. Käytännössä, EU-oleskelulupa on ainoa tapa henkilölle, joka ei ole opiskellut tai työskennellyt päätoimisesti Suomessa, saada pysyvä oleskeluoikeus. Tämä vaikuttaa erityisesti työn perusteella oleskeluluvan saaneiden perheenjäseniin, jotka eivät itse välttämättä ole työelämässä perhevelvollisuuksien, Suomen ulkopuolella suoritettujen opintojen tai Suomessa vallitsevien alakohtaisten työllistymisvaikeuksien vuoksi. Näissä tapauksissa B2-tason kielitaitovaatimus on kohtuuton, etenkin kun pääluvanhaltijalta ei välttämättä edellytetä mitään kielitaitovaatimusta 56a §:n 3 momentin 1 kohdan tai 2 kohdan nojalla.

2. Mielestämme perheenjäsenten asettaminen eriarvoiseen asemaan ilman selkeää perustelua rikkoo Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklassa määriteltyä oikeutta perhe-elämään. Ehdotamme, että pääluvanhaltijan perheenjäsenillä, jotka eivät täytä työhistoriavaatimusta, tulisi olla oikeus saada pysyvä oleskelulupa tai EU-oleskelulupa samassa kategoriassa kuin pääluvanhaltija, jos heidän toimeentulonsa on turvattu pääluvanhaltijan kautta.

EU-oleskelulupa antaa luvanhaltijalle ja hänen perheenjäsenilleen tietyn tason oleskelulupien siirrettävyyttä Euroopan unionin sisällä pitkän aikavälin oleskelulupadirektiivin 2003/109/EC mukaisesti. Vaikka jäsenvaltiot voivat asettaa kohtuullisia integraatioedellytyksiä luvan saamiselle, B2-tason kielitaitovaatimus kaikissa tapauksissa rajoittaa tarpeettomasti luvan saamisen edellytyksiä, vaikka hakija olisi kansallisen pysyvän oleskeluluvan piirissä nykyisellä kielitaitotasollaan. Ehdotamme, että 56e §:n kielitaitovaatimus poistetaan tapauksissa, joissa hakijalla on jo kansallinen pysyvä oleskelulupa tai hän olisi muuten oikeutettu saamaan sellaisen 56a §:llä, 56b §:llä tai 56c §:llä mukaisesti.

56c §:llä myönnetään pysyvän oleskeluluvan Suomessa tutkinnon suorittaneille A2-kielitaitovaatimuksella. Kuitenkin ammattikorkeakoulun kandidaatin tutkinto ei ole mukana. Koska se on samalla koulutustasolla yliopiston kandidaatin tutkinnon kanssa, se tulisi lisätä mukaan.

56a §:n 3 momentin 3 kohdan mukaisesti pysyvän oleskelun voi saada neljän vuoden oleskelun jälkeen henkilö, jolla on kolmen vuoden työhistoria ja C1-tason kielitaito. C1-tason kielitaito edellyttää erittäin edistynyttä osaamista, joka ylittää sen, mitä voidaan pitää kohtuullisena tai tarpeellisena työelämässä menestymisen kannalta. Opetushallituksen kielitaidon taitotasokuvauksen mukaan C1-taso edellyttää monimutkaisen kirjallisuuden ymmärtämistä, moniulotteisen puheen hahmottamista sekä erilaisten puhe- ja kirjoitustyylien erottamista ja arvostamista. Koska tämä pykälä jo vaatii kolmen vuoden kokopäiväistä työkokemusta, ehdotamme, että kielitaitovaatimus lasketaan huomattavasti kohtuullisemmalle B1-tasolle, joka vastaa käytännön toimimista arki- ja työelämässä.

Pykälän 56b §:n 1 momentin mukaan pysyvä oleskelulupa myönnettäisiin alle 18-vuotiaalle, jos hänen vanhemmalleen tai huoltajalleen on myönnetty pysyvä oleskelulupa. 56b §:n 2 momentin mukaan pysyvä oleskelulupa myönnettäisiin alle 18-vuotiaalle neljän vuoden oleskelun jälkeen, jos hänellä ei ole vanhempaa Suomessa, hänen vanhempansa on Suomen kansalainen tai hänen vanhempansa on saanut oleskelukortin EU-kansalaisen perheenjäsenenä. Hakemus on tehtävä päivää ennen kuin hakija täyttää 18 vuotta.

Näkemystemme mukaan tämä pykälä asettaa Suomessa kasvavat lapset erityisen haavoittuvaan asemaan, jos he eivät ole oikeutettuja saamaan pysyvää oleskelulupaa pykälän 56b 2 momentin nojalla tai jos heidän vanhempansa eivät ehdi saada pysyvää oleskelulupaa ennen lapsen 18-vuotissyntymäpäivää. Tällöin henkilön olisi välittömästi haettava itselleen uutta oleskelulupaa joko opintojen tai työn perusteella, eikä hän olisi oikeutettu saamaan pysyvää oleskelulupaa ennen kuin hän on joko suorittanut tutkinnon pykälän 56c mukaisesti tai kerännyt kahden tai kolmen vuoden työhistorian pykälän 56a 1 momentin tai 56a 3 momentin mukaisesti.

Ehdotamme, että jokaisella lapsella tulisi olla oikeus saada pysyvä oleskelulupa Suomessa joko tietyn oleskelujakson jälkeen tai viimeistään perusopetuksen suorittamisen jälkeen.

Yhteenvetona ehdotamme:

- "Päätöimisesti työskentely" työhistorian määritelmän 56a 4 momentin nojalla tulisi olla selkeämpi, ja osa-aikatyöhistoria tulisi hyvittää asianmukaisesti.

- Lakiehdotuksen tekstissä tulisi selkeästi mainita, että työhistoria kertyy eikä sen tarvitse olla yhtäjaksoinen.

- Väliaikaisen lomautuksen ja opintovapaan jaksot, joiden aikana hakija pystyy elättämään itsensä omilla varoillaan, tulisi lukea hyväksi poikkeusmenettelyn nojalla 56a § 5 momentti.

- Apurahan perusteella saadut tulot tulisi laskea mukaan 56a 3 momentin kohdassa mainittuun 40 000 euron tuloajaan.

- 40 000 euron tuloajan tulisi täytyä minkä tahansa 12 kuukauden aikana edeltävän 18 kuukauden ajanjaksolla, jotta sopimusten väliin jäävät tauot tai lyhyet poissaolot eivät vaikuttaisi kelpoisuuteen.

- Yritystulo tulisi laskea mukaan 40 000 euron tulorajaan osakkeiden omistusosuuden mukaisesti start-up-yrittäjän tai toiminimiyrittäjän kohdalla.

Suomen ulkopuolella suoritettu kandidaatin tutkinto tulisi hyväksyä 56a § 3 momentin 2 kohdan nojalla, jos koulutustaso on verrattavissa maisterin tutkintoon.

- Ammatillinen työkokemus joko ulkomailla tai Suomessa tulisi hyväksyä tutkinnon sijasta, jos ammatillisen koulutuksen taso on verrattavissa tutkinnon kautta hankittuun osaamiseen.

- 56a § 3 momentin 3 kohdassa vaadittu C1-kielitaso on epärealistisen korkea ja tulisi laskea tasolle B1, sillä pykälän nojalla kelpoisuus vaatii jo kolmen vuoden työhistorian.

- Oleskeluluvan haltijan perheenjäsenten tulisi olla oikeutettuja pysyvään oleskelulupaansa samanaikaisesti pääasiallisen oleskeluluvan haltijan kanssa, riippumatta kielitaito- tai työhistoria vaatimuksista, jos heidän toimeentulonsa on turvattu pääasiallisen oleskeluluvan haltijan toimesta.

- Henkilöiden, jotka ovat oikeutettuja kansalliseen pysyvään oleskelulupaansa, tulisi voida saada EU:n pitkään oleskelleiden oleskelulupa viiden vuoden maassaolon jälkeen riippumatta kielitaidosta.

- Ammattikorkeakoulun kandidaatin tutkinnon suorittaneiden tulisi olla oikeutettuja pysyvään oleskelulupaansa samalla tavalla kuin yliopistosta valmistuneiden kandidaatin tutkinnon suorittaneiden.

- Alle 18-vuotiaalla tulisi olla oikeus saada pysyvä oleskelulupa joko tietyn Suomessa vietetyn ajanjakson jälkeen tai viimeistään perusopetuksesta valmistumisen jälkeen.

Spilsbury Samuel
Foreign Specialists in Finland ry - siteerhi